

afgietsels, foto's en ook enkele origineelen van oud-Javaansche Hindoe-kunst, de nog levende kunstuitingen van Bali en Lombok te doen zien. In geen deel onzer koloniën toch zit nog zoo het schoonheidsgevoel in het volk als op Bali en Lombok, het is 'n Hindoe-beschaving, die uit Vóór-Indië tot de Indonesische volken doordrong, en die nog merkbaar is in hunne godsdienstige denkbeelden, hunne maatschappelijke instellingen maar bovenal in hunne kunstuitingen.

En wanneer wij hunne kunstuitingen bezien, dan treffen ons allereerst de kleurrijke, met ornament getooide godenbeelden, somwijlen wat te kleurig, maar nog méér feitelijk hun zucht, laat ik liever zeggen hun behoefte om alles te verfraaien, om met wat snijwerk een plankje, een lijstje, een doosje af te maken.

De Balineezen zijn versierders bij uitnemendheid, en... zij weten precies waar zij hun versiering moeten aanbrengen, zelfs zonder schema's of verdeellijnen. Voortreffelijk is eenvoudig een spiegellijstje uit de verzameling van den heer Nieuwenkamp, en een kalenderplankje eveneens uit diens collectie; door een sierlijk gesneden randje in blad- en bloemornament met iets kleur en goud zijn deze simpele dingen van dagelijksch gebruik tot voorwerpen van schoonheid geworden.

En zoo zouden wij meerdere dingen kunnen aanwijzen van een schoonheid, van een volmaking, die ten onzent òf geheel vreemd, òf kunstmatig is. Ziet eens de tempelbenoodigheden die de Balinees met voorliefde tot iets fraais maakt, waar hij al zijn zorg en smaak aan besteedt, offerbakjes, tempelhangars, kandelaars en wat niet al dat getuigt van een zeer bijzonderen schoonheidszin.

Uit de godenbeelden, uit de krisdragers, zooals o.a. een uit de verzameling van de

heer J. C. van Ferde leeren wij de plastischen kunst van den Balinees kennen, die wij hier ter tentoonstelling kunnen vergelijken met de Oude Hindoe-kunst op Java, aan de Boro-Boedoer-reliefs, aan de groote Dhyàni-Boeddha's, aan het afgietsel van het superbe Prajnâpâramitâ-beeldje, waarvan het origineel in het Leidsche Ethnografische museum bewaard wordt.

E. B. Havell zegt hiervan in zijn „Indian Sculpture and Painting” o.a.: „Inplaats van een Aphrodite of een Pallas-Athene schept de Indische kunst een Saraswati, Goddelijke wijsheid, of Prajnâpâramitâ, haar Boeddhistische dubbelgestalte en Tara, de Geest der oneindige genade.

De prachtige steenen figuur van Prajnâpâramitâ van Java, is een wondervolle verwezenlijking van deze verheven idealen, en waardig gekenmerkt te worden als een der hoogste geestelijke scheppingen van alle kunst, Oostersch of Westersch. Gezeten op een lotusbloem, het symbool van reinheid en goddelijke geboorte, in de houding van een yogini, maakt de Prajnâpâramitâ met haar handen de moedra of het symbolische teken van geestelijk onderricht. Haar gelaat heeft die onuitsprekelijke uitdrukking van hemelsche genade, welke Giovanni Bellini meer dan alle andere Italiaansche meesters, aan zijn Madonna's gaf.

Zoo is de kunst van het verleden en die van het heden hier ter tentoonstelling saamgebracht en wie het gezien heeft, en ik hoop dat het velen waren, zal de overtuiging hebben mede genomen dat onder de Hindoe-beschaving op Java een kunst gebloeid heeft van buitengewone schoonheid, maar dat daar n o g op Bali en Lombok een kunst leeft onder het volk, die wij westerlingen haar benijden mogen.

R. W. P. JR.

